

JOHN LOCKE**TOVÁBBI MEGFONTOLÁSOK A PÉNZ ÉRTÉKÉNEK EMELÉSÉVEL
KAPCSOLATBAN***(II. rész. Az írás első részét X. évfolyamunk 3. számában közöltük.)*

Ezt maga Mr. Lowndes sem tagadná, ha felidézi azt, amit ő maga mondott a 115. oldalon azokkal a kényelmetlenségekkel kapcsolatban, amiket a körülnyírt pénzünk okán szenvedünk el. Az embereknek, mielőtt megegyeznek egy alkuban, először szükségszerűen rendezniük kell az árukért cserébe adott pénz értékét vagy árát. És ha ez körülnyírt vagy rossz pénzben történik, akkor annak megfelelően állapítják meg az áruk árát: ami szerintem az áremelkedés egyik fő oka volt, nemcsak az árukereskedelemben, de az élelmiszerek és a közemberek minden más létfenntartási szükséglete kapcsán, a legnagyobb sérelmükre. Hogy mindenki, aki a pénzünk emelése után jut a változtatás előtt megkötött szerződésai alapján pénzhez, húsz százalékot kell, hogy veszítsen mindenben, amit azután megvesz, az Mr. Lowndes saját terve alapján is bemutatható. Mr. Lowndes azt javasolja, hogy az új alapon vert shilling érmének egyötödével könnyebbnek kellene lennie, mint a jelenlegi shillingünknek, és 12 pennyt kellene érnie; és a jelenlegi csorbítatlan shillingnek 15 pennyt kellene érnie, és a koronának 75 pennyt. Valaki, akinek száz fontnyi adóssággal tartoznak adóslevél vagy bérbeadás nyomán, ezekben az új shillingekben kapja azt meg, a jelenlegi standard szerinti törvényes pénz helyett. Amikor a piacra megy az egyik zsebében húsz shillinggel ebből az új pénzből, amit 240 pennyre értékelnek; és a másik zsebében négy vert koronával (vagy húsz vert shillinggel a jelenlegi pénzből), amit 300 pennyre értékelnek, ami egyötödével több: ez szemlélteti, hogy egyötödöt, vagyis 20 százalékot elveszít mindenben, amit vesz, azért, mert az új pénzt fogadta el a jelenlegi pénz helyett, amely járt volna neki; hacsak nem cserélnék el az üzletfelei 4 pennyt 5 pennyre vagy 4 shillinget 5 shillingre. Ha például egy quart olajat vesz tizenöt pennyért: ha a régi pénzzel fizet az egyik zsebéből, akkor egy shilling elegendő lesz; ha az új pénzzel fizet a másikkól, akkor három penny, vagy egy újabb shilling negyedét kell hozzáadnia; és így tovább mindennel, amiért fizet, vagy a régi pénzzel, amelyben kapnia kellett volna a kintlévőségét, vagy az újjal, amit kénytelen volt helyette elfogadni. Idáig bebizonyításra került, hogy húsz százalékot veszít a kintlévőségnek az új és ekképpen megemelt pénzben történő elfogadásával, amikor arra használja, hogy vegyen rajta valamit. De kárpótlásul, Mr. Lowndes szerint, az ezüst értékesebbé vált; és következésképpen minden húsz százalékkal olcsóbban vehető meg. Ugyanakkor viszont azt is mondja a fent idézett szakaszban a 115. oldalon, hogy minden más drágábbá vált. Biztos vagyok abban, hogy nem igazolható az, hogy 20 százalékkal olcsóbban adnák el őket. És ha hihetnek a házveztőknek és a tekintélyes kereskedőknek, akkor az utóbbi időben mindenféle élelmiszer és árucikk rendkívül megdrágult; és az ezüst szűkössége ellenére elkezdett felértékelődni a körülnyírt pénzünk valódi értékének megfelelően, ahogy mindenki úgy árulja az árucikkeit, hogy kárpótolva magát a könnyű érmék mennyiségével, az elvárt tömeghez jusson. Egy hitelezőnek úgy kellene gondolnia az új könnyű pénzre, mint a jelenlegi nehezebb egyenértékűsére, mert ugyanannyi árucikket lehet

rajta venni. De mi lenne akkor, ha a hitel bedőlne, ami tízből egyszer, de mégis megtörténik, milyen fedezete lenne rá? Ígéretet kapott rá, és ennek eleget kell tenni. A sót, bort, olajat, selymet, tengerészeti készleteket és mindenféle külföldi árucikkeket nem fogják kevesebb ezüstért eladni nekünk a külföldiek, mint korábban, csak mert több pennynek nevezzük azt, ezt, úgy gondolom, bizonyítottuk. Minden megnevezésünk (még ha számunkra többet is jelentenek) nekik csak pusztá hangok; és a pénzünk, az övékhez képest, csupán tiszta rúdezüst, amelynek értékét a súlya határozza meg. És egy svéd nem fogja inkább eladni neked a kenderét vagy szurkát, vagy egy spanyol az olaját kevesebb ezüstért; mert azt mondod neki, hogy az ezüst most szűkösebb Angliában, és ezért egyötöddel megnőtt az értéke; mintsem egy londoni kereskedő olcsóbban adná az árucikkét a Man szigeten, mert elszegényedtek, és a pénz szűkössé vált ott.

Minden külföldi árucikket ki kell zárni, amikor számba vesszük azokat, amelyek esni fognak, hogy alkalmazkodjanak a pénzünk emeléséhez. A kukorica szintén nyilvánvaló, hogy nem a pénz bőségének kisebb vagy nagyobb mértékétől függően drágul vagy olcsóbbodik, hanem az Isten által adott bőség vagy szűkösség alapján. Mert a kukorica ára a mi pénzünk látszólag azonos mennyisége mellett is kétszerese egyik évben az előző évinek; és ezért bizony jegyeznünk kell, hogy ha a pénz egyötödével könnyebb, akkor az adott éven belül egyötöddel kevesebb kukoricát lehet rajta venni. És mivel ez a szegények fő kiadása, amely majdnem minden bevételüket elveszi; ha a kukorica az éven belül egyötödével több pénzért kerülne eladásra, mint a pénz megváltoztatása előtt, akkor nekik is egyötödével több kellene az új pénzből fizetesként, mint amihez jelenleg jutnak; és a napszámosnak nemcsak tizenkettő, hanem tizenöt pennyre lenne szüksége naponta az új pénzből, amely a jelenlegi shillingnek felel meg, amelyhez most jut, vagy nem tudna megélni. Tehát minden külföldi árucikk értéke, a kukoricáéval és a munkáéval egyetemben, az ezüst mennyiségének megfelelően tartaná az eladási árát, és nem alkalmazkodna a reálárak eséséhez a pénzünk értékének nominális emelése nyomán; nem sok maradt, ahol a főbérlok és hitelezők kompenzálásként az árucikkek árának 20 százalékos csökkenésére számíthatnának, hogy ellensúlyozza a nekik fizetett bérleti díjak és kintlévőségek könnyebb pénzben történő teljesítéséből eredő veszteségüket. Könnyű lenne kimutatni ugyanezt más helyi árucikkeinkkel kapcsolatban, és tisztázni azt, hogy nincs több okunk a jelenlegi árak csökkenésére számítani, mint a kukorica vagy a munka esetében. De ez elégséges, és bárki, akinek értelme feléri, levezetheti a többi könnyedén.

Ezért attól tartok, hogy az olcsóbb pénzérték reménye, ami egyeseket arra a tévedésre csábítana, hogy a főbérlok és hitelezők nem esnének el bevételről a javasolt új pénz miatt, teljesen eltűnt. De ha a jobb pénzérték és az árucikkek árának húsz százalékos csökkenése igaznak bizonyulna, ez sem segítene a hitelezőkön és főbérlokon, és helyezné őket egyenlő feltételek közé a szomszédjaikkal. Mert az olcsó pénzérték nem csak rájuk vonatkozna; hanem velük együtt mindenki más is osztozna annak előnyében; így, mivel az ő bérleti díjból és kintlévőségből befolyó ezüstjük húsz százalékkal csökkentett, még így is húsz százalékkal többet veszítenének, mint a nem pénzhalmozó szomszédjaik, és negyven százalékkal többet, mint a pénzhalmozók, akik biztosan húsz százalékot nyernek a pénzükön, bármi is történjen a dolgok árával; és újabb húsz százalékot az árucikkek olcsóságán, ha ez az ígért

kárpótlás tényleg megadatik a hitelezőknek és főbérlőknek. Mert a pénz felhalmozói (ha a dolgok ára esik) ugyanolyan olcsón fognak venni, mint ők. Ezért bármit is állítunk az árucikkek olcsóságáról, itt kimutattuk (akár igaznak bizonyul, akár nem), hogy a hitelezők és főbérlők, és mindenki, aki a pénzünk javasolt változtatása előtti egyezsége alapján jutna pénzhez, elkerülhetetlenül húsz százalékot veszít.

Mr. Lowndes egy nagyon figyelemreméltó dolgot mond ebben a bekezdésben, amely szerintem eldönti a kérdést. A 78. oldalon azt mondja, hogy ha a pénzérmékben található ezüst értéke (egy külső egységhez mérve) az azonos ezüst tömbbé olvasztott formájának értéke vagy piaci ára fölé emelkedik, az ezzel arányosan károsítaná és átverné az alattvalókat, ahogy ez korábban a közhatalom által vert alantás pénzek esetében volt. Ezért csak annak a kimutatása van hátra, hogy a standard rúdezüst piaci ára nem egyötöddel magasabb az emelésre szánt pénzénél, és akkor Mr. Lowndes is a mi oldalunkon áll majd az emelést ellenezve. Azt hiszem az már bőszegesen bizonyításra került, hogy a standard rúdezüst nem ér, és nem is érhet egyötödével többet, mint a törvényes, megfelelő súlyú pénzünk. És ha ez nem áll fenn, akkor Mr. Lowndes beismerése alapján, nincs szükség a jelenlegi törvényesen vert pénz értékének ilyen mértékű emelésére; és csak a körülményt pénzünk szoruló módosításra: És amikor ez újra lesz verve, és törvényes pénzzé lesz alakítva, akkor nem lesz szükség az emelésre. Ezt Mr. Lowndes saját szavai alapján fogom az alábbiakban bizonyítani.

Mr. Lowndes az imént idézett szövegben a pénzünkben levő ezüst értékét ugyanannak az ezüst rúddá olvasztott formájának értékével hasonlítja össze; amit négy az öthöz arálynak feltételezve tesz a pénzünk emelésének mértékévé. Ha ez lenne az értékek különbsége a rúdezüst és a pénzbe foglalt ezüst között; és ha igaz lenne, hogy négy uncia standard rúdezüst öt uncia pénzzé vert azonos ezüstöt ér; vagy ami ugyanazt jelenti, hogy egy uncia rúdezüst 6 shilling 5 penny csorbítatlan pénzre cserélhető; akkor bátorkodom javasolni Őfelségének, hogy vásároljon, vagy kölcsönözzön bárhonnán annyi rúdezüstöt, vagy inkább olvasszon be annyi ezüstneműt, minthogy nélküle maradjon, amennyi súlyban ezerkétszáz font sterlingnek felel meg a jelenlegi pénzünkből. Ezt aztán adja el vert pénzért. És a szerzőnk szabálya szerint ez ezerötyszáz font hozamot eredményez. Ezt az ezerötyszáz fontot olvassza be rúdezüstté, és adja el ismét, ezernyolcszázhatvan fontot eredményezve. Ez az ezernyolcszázhatvan font megfelelő súlyú pénz rúdezüstté olvasztva ismét egyötöddel nagyobb tömegű ezüstöt produkál, ha megfelelő súlyú pénzért kerül eladásra. És így Őfelsége legalább háromszázhuszezer fonthoz juthat a rúdezüst megfelelő súlyú pénzért való eladásával és annak rúdezüstté való beolvasztásával, amint csak hozzájut; amíg meg nem szerezte az egymillió-hatszázézer fontot, ami Mr. Lowndes számítása szerint a megmaradt megfelelő súlyú pénz mennyisége Angliában.

Biztos vagyok benne, hogy ez minden olvasó szerint egy nevetséges javaslat. De ő csak abból az okból gondolhatja nevetségesnek, hogy lehetetlennek tartja azt, hogy a rúdezüst a súlyánál egyötöddel nehezebb azonos ezüstpénzért eladható legyen; vagyis, hogy egy uncia standard ezüst 6 shilling 5 pennyért kerüljön eladásra a mi jelenlegi, megfelelő súlyú pénzünkben mérve. Mert ha ez így lenne, nem lenne nevetséges dolog, hogy a király beolvassza a pénzét és profithoz jusson belőle.

Ha a szerzőnk szabályát tekintjük (78. oldal, ahol azt állítja, hogy az egyetlen igazságos és ésszerű alapja a pénzürmék forgalomba hozatalának a benne foglalt ezüst ára, feltéve, hogy ugyanott kerül olvasztásra, mint ahol a pénzeket kibocsátják), a pénzünk csupán egy fél pennyvel szorul megemelésre, vagy legfeljebb öt shillingenként egy pennyvel; mert ez volt az általános különbség a rúdezüst és az ezüstpénz ára között, mielőtt a körülnyírás megfosztott minket az összes kereskedelmi forgalomban levő vert és megfelelő súlyú pénzünktől. És az ezüst standard rúd formában semmivel sem érne többet ugyanannál az ezüsthöz pénzérme formában, ha a körülnyírt pénz nem lenne a forgalomban, és az ezüstérmék (ahogy azt Mr. Lowndes a 73. oldalon javasolja) a rúdezüsthez hasonlóan szabadon exportálhatók lennének. Mert ha nincsen körülnyírt pénzünk, és minden forgalomban levő pénzünk a standardnak megfelelő súlyú, akkor a rúdezüst és az ezüstérmék értéke közötti különbség csak a pénz kivitelének tilalma nyomán keletkezik; és sosem emelkedik, nem is emelkedhet a fölé, amennyire az aranyműves a beolvasztás kockázatát és fáradságát becsli; ami annyira kicsi, hogy az ezüst importálói sosem tudnák unciánként egy penny fölé emelni, de ezt is csak olyan esetekben, amikor a Kelet-indiai Társaság vagy valamely külföldi árleszállítás nagymennyiségű ezüstöt igényelt egy időben, és az aranyművesek tülekedtek érte; és a rúdezüst importálói árat emelnek velük szemben, az adott pillanatban fennálló nagy ezüstigénynek megfelelően, amiért minden aranyműves (arra törekedve, hogy annyit vásároljon fel, amennyit csak tud) hajlandó volt magas árat fizetni, mintsem hogy lemaradjon róla. A pillanatnyi nyeresége azoktól, akiket ellátott, és akiket különben nem tudott volna ellátni, ellensúlyozták azt.

A rúdezüst és az ezüstpénz természetes értéke tehát (állításom szerint) mindenhol egyenlő; a pénzverés költségeit leszámítva, ami a pénzürmének biztosít előnyt. A rúdezüst és ugyanazon ezüst érme formája közötti általános különbség itt Angliában abból az okból áll fenn, hogy a pecsét nagyjából koronánként egy penny mértékben nehezíti meg a szabad kivitelét. Az esetleges különbség, váratlan helyzetekből adódóan néha (de ritkán) két penny öt shillingenként, vagy valamivel több nagy sürgősség esetén. És mivel a dolgok általános díja tekinthető az áruk mértékének, és Mr. Lowndes azt mondja nekünk a 78. oldalon, hogy ha az ezüst értéke a pénzben ugyanazon ezüst rúddá olvasztott formájának értéke vagy piaci ára fölé emelkedik, akkor az alattvalók arányosan megkárosítottak és becsapottak tekinthetők; hagyom, hogy levonja a következtetést, hogy mi lenne Angliában annak a következménye, ha a pénzünk egyötödével, vagy húsz százalékkal emelkedne.

Mr. Lowndes később, a 80. oldalon azt állítja, hogy az ezüstnek ára van. Én azt felelem erre, hogy az ezüstnek az ezüsthöz viszonyítva nem lehet másféle ára, mint a mennyiség a mennyiséghez mérve. Ha bármi más különbség lenne az értékben, akkor csak az alábbi kettő valamelyike lehetne: először, vagy az egyik rész ezüstre fordított munka értéke nagyobb a másiknál, és ez okozza az árkülönbséget; és így a formált ezüstmű drágábban adható el, mint a súlyának megfelelő ugyanolyan ezüst; és azokban a megyékben, ahol a tulajdonosok fizetnek a pénzverésért, az ezüstérmék többet érnek a rúdezüstnél; de itt, ahol a közösség fizeti a pénzverést, majdnem azonos értékűek, ha nincs igény a kivitelre: mert ekkor nincs nagyobb különbség, mint amennyit a rúdezüst pénzverésébe szállítása és visszahozatala ér;

vagy az adott mennyiség tisztításának díja, ami a standard szintjére hozza, ha minőségében elmarad a standardtól.

Vagy másodsorban, valamely, az ezüst egyik részének kijáró kiváltságot megtagadnak a másiktól, ti. itt Angliában a kivitel szabadsága megilleti a rúdezüstöt, de nem a pecséttel ellátott ezüstöt. Ez, amikor igény van az ezüst kivitelére, egy kis előnyt biztosít a nyers ezüstnek az ezüstpénzzel szemben; de ez általában nagyon jelentéktelen; és soha nem érheti el az egyötödöt, vagy akár az egyötöd felét, ahogy az már bizonyításra került. És úgy gondolom, hogy ez mindent megválaszol, ami az ezüst áráról egy adott helyen elmondható.

Amit Mr. Lowndes a 81. oldalon az alábbi szavakkal mond el, igaz. Hogy öt, a javasolt alap szerint kibocsátott shilling tényszerűen jóval nagyobb valódi és belső értékű ezüstrrel bírna, mint az a pénz, amit jelenleg az említett bérleti díjak, bevételek és adósságok kifizetésekor általában alkalmaznak. De következtetne-e innen arra, mert most sokkal több, mint húsz százalék veszik el ezekből a bérleti díjakból, bevételekből és adósságokból a pénzünk jelenlegi szabálytalansága és a csorbított pénzben rejlő tolvajlás nyomán, a tulajdonos részéről mindenféle a veszteséget alátámasztó gondatlanság vagy jogsértés nélkül, hogy emiatt húsz százalékos veszteséggel sújtsa őt a törvény a jövőben, a pénzünk átalakításán keresztül?

Mr. Lowndes második indoka a pénzünk gyengítésére a 82. oldalon található, az alábbi szövegrészben. „A pénz által tartalmazott ezüst értékét fel kellene emelni, hogy ösztönözze a rúdezüst pénzverdébe hordását.” A pénz ilyen emelése a gyakorlatban, ahogy láthattuk, nem jelent mást, mint több pennynek megfelelő névérték adását ugyanakkora mennyiségű ezüstnek, ti. hogy ugyanakkora mennyiségű ezüstöt innentől hetvenöt pennynek kell nevezni, amit most csak hatvan pennynek neveznek. Mert ez minden, ami történik: Ahogy láthatjuk, amikor a korona darabja, amiért most csak hatvan pennyt adnak, hetvenöt pennyre értékelődik; mert nyilvánvalóan nem tartalmaz semmivel több ezüstöt vagy értéket, mint korábban. Tegyük fel, hogy minden ezüstpénzünk Angliában hatpennysekből, shillingekből, félkoronásokból és koronákból áll, mindegyik a jelenlegi standardnak megfelelő, teljes súllyal verve; és hogy azt a rendelkezést fogadják el, hogy a jövőben a korona hatvan penny helyett hetvenöt pennyt ér, és így tovább arányosan az összes többi címlet esetében. Azt kérdezem ekkor, hogyan vezet a névértéknek egy ilyen megváltoztatása több rúdezüst pénzverdébe hordásához, és honnan? Felteszem, hogy ez a névváltoztatás, vagy több képzeletbeli egység tulajdonítása bármely névértéken nem rendelkezik olyan varázserővel, ami a rúdezüstöt a pénzverdébe juttatná, hogy pénzt verjenek belőle. Mert akár húzpennysnek, akár tizenöt pennynek, akár hatvannak vagy hetvenötnek, koronának vagy jogarnak nevezik, nem lehet majd több selymet, sőt vagy kenyeret venni rajta, mint korábban. Ez tehát nem tudja arra ösztönözni az embereket, hogy a pénzverdébe vigyék. És ha több adósságot lehet vele kifizetni, az tökéletesen megfelel a csalásnak, és nem szabadna engedélyezni. Következőnek azt kérdezem, honnan hozná ez az emelés az ezüstöt? Mert a rúdezüstöt nem lehet idehozni, hogy itt maradjon, miközben a kereskedelmi mérleg megköveteli, hogy minden behozott rúdezüst ismét kivitelre kerüljön, és további ezüst is járuljon hozzá a korábbi készletünkből, a tengerentúli szükségleteink fedezeteként. És bár igaz, hogy az aranyművesek és a pénz visszahordói többet adnak a rúdezüstért, hogy exportálni tudják, mint amit a pénzverde tud érte adni, hogy

pénzzé verje; és így ennek semekkora része nem jut majd a pénzverdébe. De a szerzőnk a 83. oldalon azt állítja, hogy unciánként fél penny haszon a rúdezüst sterling jelenlegi ára felett, ami a javasolt pénzérmékben rejlik, arra ösztönözné az angol ezüstneműt birtoklókat, hogy pénzverdébe vigyék azt. Kételkedem ennek a bizonyos haszonnak a lehetőségében, mert úgy gondolom, hogy a standard rúdezüst unciáját nem lehet hat shilling öt pennyért venni a jelenleg forgalomban lévő, körülnyírt pénzünkön, ami mércéül szolgált Mr. Lowndes számára a rúdezüst sterling árának megállapításához. De még ha biztosra vesszük ezt az unciánként fél penny hasznot, akkor sem fog semennyi ezüstneműt a pénzverdébe vonzani azok közül, amelyeknek megmunkálását a tulajdonosa többre értékeli unciánként fél pennynél; és hogy így valószínűleg mennyit tud a pénzverdébe juttatni, azt könnyű kitalálni.

Az igazi és egyetlen helyes ok, ami a pénzverdébe vonzza a rúdezüstöt ugyanaz, mint amely Angliába hozza, és itt tartja, ti. a nyereség, amelyet a kereskedelmi többletből szerzünk. Amikor a kereskedőink árucikkeket hordanak külföldre, nagyobb értékben, mint amit hazahoznak, a többlet külföldi pénzben vagy rúdezüstben jelentkezik náluk, ami itt fog maradni, amikor nyerünk a teljes kereskedelmünk mérlegén. Mert ekkor nem lehet adósságunk a tengeren túl amit fizetnénk vele: a kereskedelem ilyen gyarapodó állapotában azok, akikhez ez a rúdezüst kerül, mivel nincs hasznuk belőle rúdezüst formájában, inkább a pénzverdébe viszik, hogy pénzt veressenek belőle, mert így több hasznuk van belőle az ezüst kereskedelemben vagy földvásárlásban betöltött szerepénél fogva; ahogy a pénzverde igazolta a súlyát és tisztaságát. Így bármely alkalomból, bárki hajlandó elfogadni azt az ismert értékeért cserében, bármiféle kétely nélkül; a rúdezüstből hiányzó kényelmet biztosítva. De amikor a kereskedelmünk a másik irányba billen, és az exportált árucikkeink nem tudnak fizetni az elfogyasztott külföldiekért cserében, a mi kincsünknek kell kiáramlani; és ekkor hasztalan a pénzverés munkáját olyan rúdezüstön elvégezni, amelyet újra exportálni kell. Mi célból akarnánk átfuttatni a pénzverdénken, amikor utána úgymint kiáramlik? Minél kevesebb fáradságot és költséget okoz, annál jobb.

A 83. oldalon tárgyalt harmadik érve az, hogy a pénzünk emelése egyben arányosabbá teszi az általános igénnyel, így meggátolva a kockázatos papírhitel terjedését, és orvosolva a cserekereskedelem kényelmetlenségeit.

Ez pont olyan, mint amikor a fiú öt negyedre (ahogy ő nevezte őket) vágta a bőrdarabját, hogy lefedje a labdáját, miután négy negyedre vágva nem bizonyult elégnek. De minden fáradalma után a labdának ugyanakkora része maradt fedetlenül, mint korábban. Ha az ezüstpénz Angliában használt mennyisége elmarad a szükségstől, a pennynek egy önkényesen nagyobb névértékét aggatva rá, vagy ami ugyanaz, a számos pénzzé vert darabjára, nem fogja arányossá tenni a kereskedelmünk méretével, vagy az üzleteink nagyságával. Ez ugyanolyan biztos, mint hogy egy deszka, aminek egy tizenöt négyzetinches léket kellene betömnie a hajón, de csak tizenkét négyzetinch méretű, nem fogja teljesíteni feladatát, akkor sem, ha olyan lábban mérik, ami tizenöt inchre van darabolva tizenkettő helyett, bár így névleg több inch hossz adunk neki.

Ez valóban meggyőző érv lenne, ha a szavak súlyt tudnának adni az ezüstnek, és a nagyobb számú penny zaja (arányosan kisebb mennyiséggel, mivel nagyobb szám-

ban) nagyobb pénzkínálatot jelentene, amire a szerzőnk szerint (84. oldal) szükség lenne az ügyeinkhez, és amit ő a penny névleges mennyiségének növelésével biztosítani törekszik. De ez egy nagyon látványos hiba, ahogy ezt a cserekereskedelem esetében ki fogjuk mutatni.

A hitel és a cserekereskedelem szükségessége a pénzhiányból eredő számos kellemetlenség egyike. Ezt a kellemetlenséget az önkényes címletek sokszorozása nem fogja jobban ellátni, sem a pénz szűkösségét nem fogja arányosabbá tenni annak igényével, mintha amikor a seregnek biztosított ruhaanyag nem bizonyul elégnek, azzal próbálnánk hozzáillővé tenni, hogy egyötöddel rövidebb yardban mérjük, mint a standard, vagy megváltoztatnánk a yard standardját, így jutva a jelenlegi mérce szerint szükséges yard teljes mennyiségéhez. Mert ez minden, amit teszünk, amikor a javaslatnak megfelelően emeljük a pénzünket. Minden, amivel járna az alábbi, ti. hogy minden darab, és következésképpen a pénzünk teljes állománya a standardnál egyötöddel kisebb pennyben kerül mérésre és elnevezésre.

Ahol nincs ezüstpénz a kereskedelemben naponta gazdát cserélő árucikkeknek megfelelő mennyiségben, ott hitelre vagy cserekereskedelemre, azaz az árucikkek pénz alkalmazása nélküli, árucikkekre való cseréjére van szükség. Például, tegyük fel, hogy a Bermudákon összesen száz fontnyi pénz áll rendelkezésre; de minden nap ennél kétszer nagyobb értékben kerülnek átruházásra árucikkek egyik tulajdonostól a másikhoz. Amikor minden pénz olyanokhoz jutott, akik aznapi szükségletük szerint már mindent megvettek, akinek valami másra van szüksége azon a napon, annak vagy hitelre vennie, vagy cserélnie kell; azaz azokat az árucikkeket adnia, amelyeket leginkább nélkülözni tud, azokért, amelyekre szüksége van, például cukrot kenyérért stb. Az most itt nyilvánvaló, hogy a Bermudákon már rendelkezésre álló pénz névértékének megváltoztatása, vagy más címletekben történő újra-verte a legkevesébe sem fog hozzájárulni a hitel és cserekereskedelem szükségének felszámolásához. Mert összesen négyszáz uncia ezüstöt birtokolnak pénzként; és azalatt az idő alatt, amíg ez a pénz egyszer kifizetésre kerül, az átruházásra kerülő árucikkek értéke nyolcszáz uncia ezüst; akkor egyértelmű, hogy a gazdát cserélő árucikkek fele vagy hitelre kell, hogy vásárolódjon, vagy csere tárgya kell, hogy legyen; mert akik meg akarják venni, nem rendelkeznek a szükséges pénzzel. A pénz valamilyen megváltoztatása vagy a négyszáz uncia ezüst névértékének megváltoztatása nem tud ezen segíteni: mert az ezüst értéke a többi árucikkhez képest ezzel nem fog növekedni; És mivel a kicserélt árucikkek értéke (mint esetünkben) kétszerese az értük kifizetendő négyszáz uncia ezüstpénznek; semmi sem tudja kielégíteni ezt az igényt kétszer annyi, azaz nyolcszáz uncia ezüstpénzen kívül; nem számít, hogy milyen címletekben, amíg van megfelelően kis egység a kis fizetségek ellátásához.

Tegyük fel, hogy Angliában minden nap egymillió uncia értékben kerülnek átruházásra idegenek, vagy más, egymásban nem bízó emberek között árucikkek a piacokon és vásárokon; de csak fél millió uncia ezüstpénz van azok kezében, akik meg akarják venni ezeket az árucikkeket; ez mutatja, hogy vagy cserélniük kell, vagy ezek nélkül maradnak. Ha tehát Anglia ezüstpénze nem felel meg a kereskedelemben köztünk mozgó árucikkek értékének, akkor a hitelnek vagy a cserekereskedelemnek kell ezt megtennie. Ahol a hitel és a pénz egyaránt kudarcot vall, ott egyedül a cserének kell ezt megoldania: Amit az ezüstpénz nagyobb bőségének igénye hívott

életre, azt csak az ezüstpénz nagyobb mennyisége tudja eltörölni. A névérték emelése nem tesz, és nem is tud semmit tenni ebben az esetben: Mert az ezüst a mennyiségénél, és nem a névértékénél fogva a dolgok ára és a kereskedelem mércéje; és a benne rejlő ezüst súlya, nem pedig a darab neve alapján becsülik fel és cserélik el az emberek az árucikkeket.

Ha ez nem így lenne, akkor miután a külföldi ügyeinkből eredő igények vagy az itthoni helytelen gazdálkodás nyomán a gazdagságunk fele kiáramlott; és a pénzünk fele Anglián kívülre távozott; csak egy határozatot kellene kihirdetni, hogy egy penny mostantól kettőt, hat penny egy shillinget, fél korona egy koronát stb. ér, és azonnal, minden más teendő nélkül olyan gazdagok lennénk, mint korábban. És amikor a megmaradt rész fele kiáramlott, csak ismét ugyanazt kellene tenni, és a névértéket újból megemelve, ugyanott tartanánk, mint ahol voltunk, és így tovább: Ha feltesszük, hogy a névértéket tizenöt tizenhatodával emeljük, akkor mindenki, akinek egy uncia ezüst van a tárcájában olyan gazdag lenne, mintha azelőtt tizenhat uncia lett volna ott; és a pénznek ilyen bőségében cserekereskedelem nélkül tudná folytatni a kereskedelmét; miközben az ezüstje ezzel a gyors emeléssel az arany értékre változott: Mert amikor az ezüsten tizenhatszor annyi bort, olajat és kenyeret stb. lehet venni, mint ahogy az tegnap lehetséges volt (a névértéken kívül minden mást azonosan tartva), akkor valójában az arany értékét érte el.

Ezt így, gondolom, mindenki lehetetlennek látja. És mégis így kell lennie, ha az igaz, hogy a névérték egyötödös emelése képes ellátni a szükségletet, vagy a legkisebb mértékben is emelni tudja az ezüst értékét a többi árucikkével szemben; azaz el tudja érni azt, hogy kisebb mennyiségén több kukoricát, olajat vagy ruhaanyagot és minden más árucikket lehessen ma venni, mint amennyit tegnap lehetett, ezzel felszámolva a cserekereskedelem szükségét. Mert ha a névérték emelése képes így módon a pénz értékét egyötödével növelni, akkor ugyanazon elv alapján képes kétötöddel, aztán háromötöddel, és ha kell, így tovább, négyötöddel, és ameddig csak kívánjuk. Így a pénzünk emelésének, ezzel a csodálatos találmánnyal olyan gazdagok lehetünk Angliában hatvanezer uncia ezüstpénzzel, úgy tudjuk állni a kormányzat költségeit és folytatni a kereskedelmünket cserekereskedelem és minden más a pénz hiányában jelentkező kellemetlenség nélkül, mintha hat vagy hatvan milliónk lenne. Ha ez nem így lenne, mutassa meg nekem akárki, hogy a névértéknek ugyanazzal az emelése miatt képes egyötöddel növelni a pénz értékét a többi árucikkkel szemben, ha nem képes még egy ötöddel tovább növelni, és így tovább? Kérem, mondják meg, hogy hol kell ennek megállnia, és miért pont arról a szintről nem tud továbblépni.

Meg kell itt jegyeznünk, hogy az emelés, amelyről itt beszélek, a pénz értékének növelése más árucikkekhez képest (ahogy végig neveztem) megkülönböztetve a névérték emelésétől. Ezeknek a fejtegetések során történő összetévesztése, azt gyanítom, az egyik fő oka annak, hogy ez az ügy oly kevésbé megértett, és oly gyakran a hallgatóságnak igen kevés információt nyújtva kerül megtárgyalásra.

A pennyhez, mint címlethez nem tartozik jobban hozzá a nyolc, mint a nyolcvan vagy akármilyen meghatározott gran ezüst: ebből következően nem szükséges, hogy egy uncia ezüst hatvan ilyen pennyt képezzen, se többet, se kevesebbet, vagyis húsz darabja egy shillinget, hatvan darabja egy koronát tegyen ki: az efféle szétbontás, minthogy külsődleges címletbeosztás eredménye, teljességgel önkényes. Angli-

ában ezért ugyanúgy lehetne húsz shilling egy penny, ahogyan húsz penny egy shilling, vagyis a shilling lehetne a kisebb névértékű címlet, és a penny lehetne a nagyobb. Továbbá, a shillinget lehetne tízszer súlyosabbnak verni, mint a pennyt, és a koronát pedig tízszer súlyosabbnak a shillingnél, amikor is a shilling tíz pennyt tenne ki, a korona pedig százat. De mindez, bárhogyan is rendeltessék, egy jótányit sem változtat egy uncia ezüst más dolgokhoz viszonyított értékén, azon túl, amit a súlya megváltozása jelent.

Az efféle emelés nem más, mint tetszés szerint elnevezni egy anyag egyenlően felosztott darabjait, ti. az, hogy most egy uncia ezüst hatvanad részét hívjuk pennynek, holnap pedig már a hetvenötöd részét kell így hívni, annyival növelhető, ahogyan csak akarja, így hát határozatban elrendelhető, hogy a shilling huszonöt pennyért kerüljön átváltásra, egy félkorona harminc helyett hatvanért, és ugyanígy a többi esetben is. Arra azonban semmilyen földi hatalom nem képes, hogy egy félkorona abból a pennyből érjen és abból tartalmazzon hatvanat, amilyen a penny a névérték megváltoztatása előtt volt, és arra sem képes földi hatalom (hacsak nem maga teremti meg az árucikkek szűkösségét és bőségét), hogy pénzünk értékét kétszeresére növelje más árucikkekhez képest, és egy ugyanakkora darab, ugyanolyan mennyiségű ezüstért kétszeres névértéken kétszer annyi borsot, bort vagy ólmet lehessen vásárolni rögtön egy ilyesfajta határozatot követően, mint annak előtte. Ha ez lehetséges volna, belátható, hogy képesek lennénk az ezüstöt az arany értékére emelni, olyan gazdaggá téve magunkat, amennyire csak szeretnénk. Ekkor ugyanis úgy indulunk a piacra az egy uncia ezüstnyi százhusz pennynyel, hogy meg vagyunk győződve róla, hogy azért cserébe nem kevesebb, mint hatvan pennyért fogunk majd egy uncia ezüstöt kapni. És csörgő érmék azonnal több árucikk megvételét teszi lehetővé, amint a címletük megváltozásával, és névérték szaporításával hatszor húsznak hívják a pennyt hatvan helyett.

A javaslat szerint a tizenkét penny tizenötre kellene növelni, a koronát hetvenöt pennyre, és a többi ennek arányában. Kivéve csak a font sterlinget, amit nem kellene megnövelni. Ha a növelésnek bármi előnye is van, miért nem növeljük hát azt is? És minthogy a korona darabja hatvanról hetvenöt pennyre növekszik, miért ne növeljük a font sterlinget is ugyanilyen arányban, kétszázötvenről háromszáz pennyre?

Továbbá, ha érméink effajta növelése annyira szaporítja pénzünket, és annyival növeli a névértéken nálunk meglévőt, hogy összemérve az iránta fennálló általános szükséglettel, így jobb arányba kerül, támogatva így az általános forgalmat és a nemzet kereskedelmét, továbbá választ ad az alkalmanként megnövekedő pénzigényre, ahogyan azt Mr. Lowndes harmadik érvelésében (83. o.) állítja, hát miért lennénk oly fukarok önmagunkhoz, hogy ebben az esetben megelégedjünk az egyötödnyi növeléssel? Miért nem növeljük mindjárt fele részével, és duplázzuk meg ezáltal pénzünket? Bár Mr. Lowndes szabálya (78. o.) szerint ha az érmékben lévő ezüst értékét az ugyanazon, rúdezüstté olvasztott ezüst piaci ára felé emelnénk, azzal az alattvalókat károsítanánk meg és csapnánk be arányosan, így távol kell, hogy tartson minket az efféle előnyöktől, és az általános igazságszeretet meg kell, hogy állítsa az emelést egyötödnél, hiszen ha pénzünket a rúdezüst piaci ára fölé dúszítanánk, azzal jócskán megkárosítanánk az alattvalókat, én erre pedig azt mondom, hogy nem szabad egyötödével emelnünk, sem az egyötöd felével, tehát nem szabad tizenöt

pennyvel növelnünk a koronát, de még öt pennyvel sem. Mivel tagadom, hogy a standard rúdezüst piaci ára valaha is öt shilling hét penny volt, vagy annyi lehet unciánként törvényes, megfelelő súlyú pénzünkben, így tehát ha jelenlegi vert pénzünket ötödével növeljük, az alattvalókat Mr. Lowndes szabályának megfelelően tizenhat, sőt több mint tizennyolc százalékkal károsíthatnak meg. Amíg a standard rúdezüst piaci ára rendszerint öt shilling négy penny alatt van unciánként, ha érte megfelelő súlyú pénzzel fizetünk (ami csak egy harmincad), bármennyire is csak harmincadával növeljük vert pénzünket, az Mr. Lowndes szabálya szerint az alattvalók kifosztását okozza. Bárminek, így a rúdezüstnek is úgy határozzuk meg a piaci árát, hogy annak egész éves, átlagos értékéből indulunk ki, és nem az év két vagy három piaci napjának kiugró áremelkedését vesszük alapul. Az pedig, hogy a standard ezüst piaci ára még csak látszólag sem volt soha öt shilling négy penny felett unciánként azelőtt, hogy a körülmény hatására a közpénzforgalomban csak könnyű érmék maradtak, amelyekkel a rúdezüstért fizetni lehetett, és minden más világosan látszik abból egy tanulmányomból, amelyben mindezt bátorkodtam megvizsgálni (Megtfontolások a Pénz Értékének Növelésével Kapcsolatban, Következésményeiről stb. Kiadva: 1692.) A tanulmány szerzője, aki nyilvánvalóan ismerte az ezüst árát, és nem kívánta elgondolásaiban kisebbiteni annak értékét, az akkori legmagasabb árát rögzítette írásában.

Ha tehát Mr. Lowndes méltányossági elve és az alattvalókkal való törődése az, ami mentén szabályozzuk a vert pénz növelését, nem szabad azt harmincadával emelnünk. Ha azonban az általa ígért előnyök mellett, miszerint az egyötöddel történő emelés nyomán pénzünk arányba kerül az iránta való általános igénnyel, az előterjesztés szerint kiáll, ésszerű volna azt még magasabbra emelni, hogy még inkább megfelelésbe kerüljünk ezen igényekkel. Bármelyiket is kívánná követni, tehát akár az állam érdekét, akár a méltányosság elvét, egyötöd nem lehet annak mértéke, amennyivel vert pénzünket emelni akarja. Ha azon előnyök nyomán javasol emelést, amelyek abból következnek, hogy a pénz nagyobb arányban áll a kereskedelem és más szükségletek rendelkezésére, akkor mindenki nagy hangon fogja reklamálni Mr. Lowndes-nál, hogy ha ugyan eljárása megfelel az elmondottnak, úgy a felével történő emelés jobb az ötödével történőnél, ezért kérlelni fogják, hogy engedje a félkoronát egy koronára, a hat pennyt egy shillingre emelni. Ha az egyenlőség és az alattvalók tulajdonának figyelembevételére kell, hogy e helyzetben irányt mutasson, úgy pedig nem szabad a vert koronát öt shilling négy penny fölé emelnünk.

Ha ebben a helyzetben azt mondaná, hogy úgy ítéli meg, pénzünket ennél fogva harmincadával kellene emelni, ti. egy koronát öt shilling két pennyre, és ennek arányában mindenfajta érméinket is, úgy azt válaszolnám, hogy amennyiben erre következtet, úgy következtetése némileg elhamarkodott.

De tegyük fel most az egyszer, hogy a standard ezüst átlagos ára öt shilling négy penny unciánként, megfelelő súlyú érmékben fizetve (erről nem szabad megfedelkednünk, ha a rúdezüst árfolyamát tárgyaljuk), továbbá, hogy a rúdezüst árfolyama helyes mértékül szolgál pénzünk emeléséhez. Azt állítom, hogy ez nem indokolja a vert korona öt shilling négy pennyre való emelését, és minden csorbított pénzérménk ennek megfelelő újraverését, hacsak azt nem szeretnénk, hogy mihelyst ez megtörtént, újra pénzt kelljen emelnünk és pénzt vernünk. Amíg

kereskedelmünk és külügyeink megkövetelik, hogy ezüstöt exportáljunk, de a vert ezüst kivitele tilos, és törvény által büntetendő, addig a standard rúdezüstöt nálunk mindig némileg drágábban adják majd, mint a súlyának megfelelő vert ezüstöt. Ha tehát arra törekszünk, hogy emeléssel hozzuk egyensúlyba a megfelelő súlyú vert ezüstünket a standard nyersezüsttel, mindaddig, amíg ezüst kivitele szükséges, úgy járunk, mint a gyermek, aki megpróbálta utolérni az árnyékát, és túljutni rajta, amely azonban mindig vele együtt, azonos tempóval haladt előtte. Az a kiváltság, amellyel a rúdezüst rendelkezik, miszerint szabadon exportálható, egy csekély árelőnyt biztosít számára érméinkkel szemben, még ha kedvünk szerint növeljük vagy csökkentjük is címleteit, mindaddig, amíg kivitelére szükség van, és az érme kivitelét a törvény tiltja. Ez az előny azonban nem jelentős, és mindig azon korlátok közt marad, melyet az érme beolvasztása, mint kockázat és fáradság az exportőr becslése szerint megszab. Aki azonban inkább megkockáztatja, hogy amikor senki sem látja, száz fontot dob az olvasztótégelyébe, és azt rúdezüstté színíti, mint hogy százöt fontot adjon az azonos súlyú, hasonló rúdezüstért, az sosem fog öt shilling öt penny vert pénzt adni egy uncia standard rúdezüstért, sem pedig ilyen áron megvásárolni, amikor öt százalékkal olcsóbban is szert tehet rá, ha csak vádat nem emel önmaga ellen. Ebből nézetem szerint az következik, hogy azon kevesek, akik olvasztókemencével, és az olvasztáshoz szükséges körülményekkel rendelkeznek, egy százalékot adnak majd a standard rúdezüstért, ami kevesebb, mint öt shilling három penny unciánként annak, aki az olvasztás fáradságáért érméinket kitűnő rúdarannyá színíti.

A rúdezüst ennek következtében fellépő árelőnye az érmével szemben (mely az egyetlen, ha az érme tartja magát a standardhoz) soha nem lehet indoka a címletek olyan célból való növelésének, hogy megőrizzük őket a beolvasztástól: mivel ez az ár a súlyán felül azért kerül kifizetésre a rúdezüstért, hogy elkerüljük érméink beolvasztását; így a standard rúdezüst és érméink árkülönbsége nem lehet a beolvasztásuk oka.

Ez az általam megvizsgált három érv felsorakoztatta azon nagy előnyöket, melyeket szerzőnk a pénz általa javasolt növelésének tulajdonított. Ennek megfelelően terjedelmesen tárgyaltam őket. Fennmaradó hat kisebb nyomatékkaal bír, és többségében csak járulékos körülményeket tárgyal, mint a való számítási műveletek stb. Ezeket csak röviden fogom áttekinteni. Azelőtt, hogy erre rátérnék, röviden fel kell vázolnom értékének változását, szerzőnkől összegyűjtve számos megváltoztatásának történetét I. Edward uralkodásától egészen napjainkig. Ezen igen érdekes történelmi áttekintésért magam és az egész világ hálás lehet Mr. Lowndes kimagasló műveltségének ezen ismeretek tárgyában, és annak a nagyfokú pontosságának, amellyel e részleteket összefüggésbe hozza. Most azonban csak a shillingben foglalt ezüsttartalmat és annak változásait jegyzem fel, hogy olvasóm azt áttekintve, nagyobb fáradozás nélkül tudja összehasonlítani az ezüsttartalom csökkenését vagy növekedését e módosulások során. A helyes értelmezés szerint: az érmehez hozzáadott ezüstmennyiség értékének valódi növelését, az ezüstmennyiség csökkenése pedig ezen érték csökkenését jelenti, bárhogyan is cseréljük ezt fel és használják is ellentétes értelemben.

Ha a számításaim nem tévednek súllyal és finomsággal kapcsolatban, mely értéket Mr. Lowndesnak a pénzverde szerződéseiből való kivonatában találtam leje-

gyezve, a shillingben lévő ezüst granban megadott mennyiségét tartalmazza pénzünk minden átváltásakor a következő táblázat.

Egy shilling finom ezüst tartalma (granban):

28	I. Edvárd	264
18	I. Edvárd	236
27	I. Edvárd	213
9	V. Henrik	176
1	VI. Henrik	142
4	VI. Henrik	176
49	VI. Henrik	142
1	VIII. Henrik	118
34	VIII. Henrik	100
36	VIII. Henrik	60
37	VIII. Henrik	40
3	VI. Edvárd	40
5	VI. Edvárd	20
6	VI. Edvárd	88
2	Erzsébet	89
43	Erzsébet	86

És ez Erzsébet uralkodásának 43. éve óta nem is változott. (Lowndes, 69 o.).

Mr. Lowndes e helyütt megadja nekünk a standard ezüst finomságát és azt, hány font troyt tartalmaztak az érmék az egyes uralkodók alatt Történeti leírását az ennek szentelt szavakkal zárja (56 o.). E levezetésből nyilvánvalóvá kell, hogy váljon, hogy folytonosan űzött gyakorlat volt Anglia pénzverdében, hogy időről időre, ha az alkalom vagy a szükség úgy kívánta, a pénz külsődleges névértékén keresztül emelték annak értékét, legfőképpen azért, hogy ösztönözzék a pénzzé verhető nyersezüst beáramlását a királyságba. Mindebből teljesen jogosan következik a felvetése. Számomra azonban kívánatos volna, hogy azon idők történeti áttekintése során, amikor is e számos változtatást eszközölték, Mr. Lowndes bemutatta volna a pénz növelését kikényszerítő, továbbá az annak kedvező körülményeket, valamint ennek hatásait is.

Ha nem tévedek, VIII. Henrik ugyan többször emelte a pénzünket, de ez mégsem okozta az ezüst érdemi megnövekedését Angliában. Mivel különféle érméinkben az ezüst viszonylagos mennyisége csökkent, a királyság vagyona szintén fogyatkozott, így noha egy gazdag országot örökölt, a pénz mindenfajta emelése ellenére, nem akként hagyta hátra.

E történeti áttekintés egy másik mozzanata is gyanúval tölt el azzal kapcsolatban, hogy a címletek emelése valaha is hatásosnak bizonyult volna az ezüst Angliába csalogatására, ez pedig a címletek csökkentése, vagyis több ezüstöt adni különféle érméinkhez, ahogyan VI. Henrik idején, amikor a shillinget száznegyvenkét granról százhetvenhat granra dúsították. VI. Edvárd idején pedig, aki a végletekig vitte a címletek emelését, a shillinget húsz gran ezüstre adták. Ezt követte egy jelentős, ellenkező irányba történő változtatás, egy lépésben, hirtelen húszról nyolcvan granra, mely azt mutatja, hogy az érme ezüsttartamának ilyesfajta csökkentése igencsak károsnak bizonyult, lévén ez a névérték legnagyobb arányú csökkentése, melyet egyetlen változtatás valaha is okozott, a shilling ezüstben

négyszer súlyosabb lett Edvárd uralkodásának hatodik évében, az ötödik évhez képest.

A királyságok ritkán unnak bele a gazdagságba, amellyel bírnak, és ritkán kezdenek idegenkedni vagyonuk gyarapításától. Ha tehát a névérték megemlése valóban ezüstöt vonzott a királyságba, nem képzelhető el, hogy bármikor is csökkentenék a névértéket, amely az ellentétes állítások törvényétől fogva gyaníthatóan vagy kiűzné, vagy kint tartaná azt.

Mivel tehát tényszerűen nem ismerjük, mi volt a pénz számos megváltoztatásának valódi indítéka, nem joggal gyaníthatjuk-e azt, hogy ez a verdékkel kapcsolatos politikának volt köszönhető, amelynek mindezt szerzőnk tulajdonítja (83. o.) a következőképpen: a feltételezett előnyök összeférnek a múltban üzött azon politikával nem csak a mi verdénk, hanem minden közkormányzat verdéi esetében, hogy nevezetesen az érmében foglalt ezüst értékének növelésével elősegíthetjük a verdék működését? Emlékeim szerint összecsengett ezzel a pénzverde-politikával, amikor jó két éve egy kiváló férfiú, tekintetbe véve, hogy a pénzverde zúzdája nem dolgozik, azzal a javaslattal élt, hogy hordjunk bele őrlendő gabonát.

A pénzügyeket kezdettől fogva, de még élesen látó korunk viszonyai közepette is titokzatosság övezi: akik verdék ügyeivel foglalatосkodnak, helyzetüknél fogva szükséges, hogy alaposan elmélyedjenek bennük. Nem nehéz elképzelnünk, hogy az elmúlt korok tudatlansága közepette, amikor is még kevés volt a pénz, még kevesebb a kereskedelmi ügyletekben való jártasság, azoknak, akik a pénzügyekben és a verdék gyakorlatában jártasságot szereztek, nem volt nehéz feladat meggyőzniük az uralkodót, főként, ha ínségében volt a pénznek, hogy a probléma a verdék standardjában keresendő, és hogy a pénz bőségéhez nem kell mást tenni, mint (hangzatos szóval) emelni az érmék értékét. Nem lehetett nem készséggel megszívlelni ezt a tanácsot, hiszen azon a reményen túl, hogy több ezüstöt vonz az országba, a királynak a pénzből járó rész okán gyakorlati előnye is származott belőle, a pénzt ennek következtében mind újjáverették, amivel a verde tisztviselői sem jártak rosszul, hiszen a forgalmuk ezáltal fellendült.

Ezen vélekedést Mr. Lowndes is terjedelmesen tárgyalja könyvében, főként a 29. oldalon, ahol a következőt olvashatjuk: az érmék korábbi, közhatalmi leértékelései, különösen VIII. Henrik és VI. Edvárd uralkodása idején, valószínűleg a korona bevételeinek gyarapítása céljából következtek be, és a döntéshozók számításba vehették a gyengítés mértékéből fakadó hasznokat, amelyek együttesen fakadtak az ezüsből és az aranyból (és hadd tegyem hozzá, hogy minden fajta ércpénzből, melyben csökkent az ezüst mennyisége, ami tulajdonképpen ugyanez a dolog), és noha mindezt az uralkodó vitte végbe, aki felségjogait széles körben rá tudta kényszeríteni az emberekre, téve ezt olyan időszakokban, amikor a nemzet csekély olyan külső és belső kereskedelmi forgalmat bonyolított, amit ennek révén gyengített vagy károsan befolyásolhatott volna, mégis azonnal érzékelhetjük, hogy ezek a számítások elhibázottak voltak, és ami felettébb szükséges lett volna, az a hamis pénz megújítása. Abban tehát legalább nem tévedtek, hogy munkára fogták a pénzverdét, és a rontott pénz egy részét újraverték szeniorázs végett, amin felül ugyanakkor nyereséget is realizáltak. Mr. Lowndes megjegyzi (44. o.), hogy VIII. Henrik ötven shilling értékéhez jutott hozzá minden fontnyi aranyérmén. Magam is felfedeztem, hogy korábban az uralkodó annyit kérhetett a pénzverésért, amennyit jónak látott.

Azt azonban nem tudom, hogy a pénz emelésének hízelkedő szlogenje akkor is olyan nagy hatást gyakorolt-e mint ma, oly mértékű hatalommal bírt-e fölöttük, hogy az volt, ami meggyőzte őket, ez az emelés, ti. az ezüst csökkentése az érmékben képes bevonzani azt a királyságba, és ott tartani, noha szembesültek vele, hogy az egyre csak elfolyik. Ha VIII. Henrik további emeléseiről kell találgatnunk, úgy az valószínűleg a külső háborúk kiadásai okán következett be, vagy a rosszul kezelt ipar nyomán érzékelhették úgy, hogy hiány kezd kialakulni pénzből.

Ha jelenlegi érmefajtáink egyötödével nagyobbak vagy egyötödével kisebbek lennének, mint most, az sem rosszabb, sem jobb nem lenne Angliának akkor, ha ez öröktől fogva így lett volna. Jelenlegi súlybeli és finomságbeli standardunk közel száz éves múltra tekint vissza: azoknak, akik szerint a névérték, és pénzünk mérete befolyással van vagyونunk állapotára, nincs okuk megváltoztatni érméink jelenlegi standardjait, mivel azok alatt értük el pénzünk bőségének legnagyobb növekedését és leghosszabb fennmaradását, nagyobbat, mint bármely más ország, így nem látom indokát, hogy érméink némileg kisebbé vagy nagyobbá tétele bármilyen jelentőséggel is bír egyik vagy másik szempontból. Bármely ország pénzfajtái, bármilyen méretűek is, akkor megfelelőek az érmeforgalom szempontjából, ha arányaik mérteni és számítási szempontokból illeszkednek egymáshoz minden szám esetében, továbbá illeszkednek az adott ország számadási szokásaihoz, alkalmasak kis léptékű kifizetések lebonyolítására, valamint gondosan tartva őket a helyes súlyhoz és finomsághoz, nem rongálhatók meg. Ennek megváltozása olyan károkat okoz, melyek igazságtalanul eltékozzák és átruházzák az emberek tulajdonait, összezavarják a kereskedelmet, bonyolítják a számadást, és új számítási módokat követelnek meg a számítások elvégzéséhez, nem is beszélve ezer más kellemetlenségről, és nem említve a pénz újraverésének költségeit. Ez azzal is összefügg, hogy amennyiben pénzünket a javaslat szerint emelik, az magával hozza minden régi és új pénzünk újraverését (az új shillingeket kivéve), elkerülendő azt a rémes bonyodalmat és fejetlenséget, amely a fontokban, shillingekben és pennykben való elszámolással szükségszerűen járna, ha pénzünk érméit úgy szabályoznák, hogy az címleteiben nem alkalmas kerek összegek kifizetésére.

Ezen megfontolások nyomán jutok el Mr. Lowndes ötödik és hatodik érvéhez (85. o.), ahol is a pénz tervezett arányú növelésére tesz javaslatot a fontban, shillingben és pennyben való elszámolásnak megfelelően. Elejét véve a tanácsstalanságnak a köznép körében, azt javasolja, hogy a jelenlegi súlyú korona hat shilling három pennyt érjen, és új scepter vagy unite kerüljön kibocsátásra azonos súllyal és árfolyamon, továbbá félkoronák, félscepterek, félunite-ok a jelenlegi félkorona súlyában három shilling másfél penny értékben: anélkül, hogy ezen érmék akármekkora mennyisége kitenne egy szabályos font sterlinget, vagy bármennyi szabályos, a fontnak alárendelt shillinget, hanem mindig a font és a shilling tört részeire oszlanak szét, az alábbi jegyzékben látható módon.

A jelenlegi shilling, és az új testoon 15 pennyt érne, de csak bizonyos mennyiségben válthatók szabályos shillingre, úgymint öt shilling, tíz shilling, tizenöt shilling és húsz shilling, minden más esetben tört részeire oszlanak szét.

Hasonló mondható el a jelenlegi hatpennysről, és a jövőbeli féltestoonról, mely hét és fél pennyért kerülne forgalomba, a félpenny és a negyedtestoon, ami három pennyért vagy három farthingért, továbbá a gross és a groat, amely öt pennyért, a

fél gross vagy groat, ami pedig két és fél pennyt érne, végül a prime, amely a penny farthinggal lenne egyenértékű. Ezen pénzürmék bármilyen mennyisége elképzelésem szerint nem csak egy bizonyos számú shillinget adna ki, de öt shillinget, tíz, tizenöt és húsz shillinget is, habár mindig törtrészekre oszlanának. Egyedül a jövődöbeli shilling volna alkalmas arra, hogy a jelenlegi fontokká, shillingekké és pennykké átszámítsák. A nagyobb címletek, mint a scepter vagy a félscepter szolgálnák a nagyobb összegek kifizetését, továbbá eligazítanának minket azon mennyiségeknél, amelyek már fontokra sem könnyen oszthatók fel. Attól tartok, még egy, az ország lakosainak többségénél képzetesebb aritmetikust is összezavarna, hogy toll és tinta használata nélkül megmondja, hogyan tesznek ki a kisebb címletek (leszámítva a shillinget) bárhogyan kombinálva pontosan tizenhat vagy tizenhét shillinget. Elképzelem tehát, hogy fogja minden második lakos gyötrelmesen egész nap azt számíthatni, hogy az újonnan bevezetett címletek kusza keverékéből (a shillinget is beleértve) hogyan lehet kiadni száz fontot. Még inkább összezavarja majd őket és mindenki mást a régi koronák, félkoronák, shillingek, hatpennyk átváltása új pennyre. Biztosra veszem tehát, hogy ha pénzünket a javaslat szerint emeljük, úgy nemcsak minden körülményt értünk meg, de minden törvényes súlyú, vert pénzürménket szükségképpen újra kell majd veretni, ha nem akarjuk összezavarni a kereskedelmet, és az új pénz gondjaival terhelni az embereket, melyben tehát sem számolni, sem nyilvántartást vezetni nem tudnának, hogy a körülményt pénzzel ne ejtsék át őket. Azt, hogy micsoda terhet jelentene a nemzet számára újraverni minden pénzünket, már máshol kiszámítottam. Amit tehát megfontolásra javaslok jelenlegi körülményeink között, az a zűrzavar, amelyet az új, megnövelt pénz, félek, okozna, továbbá a pénzkereslet és a kereskedelem leállása, amint a körülményt pénzt bevonják, és a megfelelő súlyúakat is újravernék, mely aggály, ha lehet, még súlyosabb.

Negyedik, nyolcadik és kilencedik érve (84. és 86. o.) a vert pénz forgácsolástól és újravérestől való megkímélése körül csoportosul. A cél, be kell vallanom, nemes: igencsak ésszerű, hogy ennyi kiváló érmét, mely nagyszerűségében egyedülálló a világon, vétek lenne elpusztítani. Úgy vélem azonban, hogy van egy könnyebb és biztosabb módja is a megőrzésüknek annál, mint amelyet Mr. Lowndes javasol. Eloszlatná a kétségeinket, ha pénzünket megtartanánk a jelenlegi alapnál, ám ha Mr. Lowndes javaslata szerint mégis emelnénk, úgy minden vert pénzünk veszélybe kerülne, és azok miatt a nehézségek miatt, amelyeket a számításokban az új alap bevezetése okozna, még erősebb lenne a nyomás az új koronaként, félkoronaként, shillingként és hat pennyként történő újravérésre, minthogy ezek ugyanannyi pennyért kerülnének forgalomba, mint a jelenlegiek, azaz (a fent elmondottak szerint) 60, 30, 12 és 6 pennyért. A negyedik érv azt állítja, hogy ha az azonos névérték-nagyságú pénzek különböző értékkel rendelkeznének, akkor nehézséget okozna (főként a mértanban járatlan) köznépnél, hogy kiszámítsák, hány kell az egyikből, hogy kiegyenlítsenek egy a másikban megadott összeget. A pénz számlálásában fellépő efféle bonyodalmakat és fejetlenséget, véleményem szerint is kerülni kellene. Éppen amiatt, hogy ezeket a névérték-nagyságokat és pecséteteket az emberek már ismerik, kellene tehát új, az emberek által megszokottól különböző értékű érméket bevezetni, olyanokat, amely új értékek pennyre átszámítva különböznek attól, ahogyan a fontokkal, shillingekkel eddig számoltunk. Ez azonban szintén megnehezítené a (mértanban járatlan) köznép számára, hogy bármely összeget kifi-

zessenek vagy elfogadjanak, Különösképpen, ha az érmék összege fontban vagy shillingben igen csekély nagyságú. Így aztán Mr. Lowndes érvelése saját maga, és a pénz általa javasolt értékű emelése ellen fordul annak zűrzavaros következményei miatt.

Nyolcadik érve (86. o.) az alábbiakban olvasható: nehéz megértenünk, hogyan hajtható végre bármely, a vert pénz megváltoztatására vonatkozó tervezet az abban foglalt ezüst értékének növelése nélkül, azon nagyfokú tökéletlenség okán, hogy a körülnyírás miatt hiányzó ezüst terhét (az újraverés során) viselni kell, és így vagy úgy elő kell teremteni.

Nem nehéz belátnunk, hogy lévén nem törvény szerinti érme, tiltani kell, hogy a körülnyírt pénz valódi súlyán felül kerüljön elfogadásra. Azután azt sem nehéz belátnunk, hogy a valódi súlyán forgalomban lévő, standard nyersezüst állapotú pénzt, melynek kivitele tiltott, be kellene hozni a pénzverdébe, és megfelelő súlyú érmékre cserélni. Ekképpen azt sem nehéz meglátnunk, hogyan vihető keresztül a körülnyírt pénz lecserélése, hiszen ilyenformán a lenyírt ezüsből fakadó hiányt mindenféleképpen viselni kell, és így vagy úgy elő kell teremteni.

Ezzel a végére értem Mr. Lowndes a pénz emelésére vonatkozó azon érveinek, amelyekkel kapcsolatban vele eltérő véleményt képviseltem, mégis úgy hiszem, nem olyan mértékű ez az eltérés, mint amekkorának elsőre tűnhet, hiszen könnye más részeit figyelembe véve megítélésem szerint összességében igen jelentős hatással volt az álláspontomra. Mivel ugyanis öt igen kiváló érvet szolgáltat a jelenlegi finomsági standard fenntartásához, melyek mindegyike erős indok a fennálló súlyossági standard mellett is, miszerint tehát ne változtassuk a penny jelenlegi, standard ezüstben meghatározott súlyán. Bárki, aki ennek igazolására vágyik, olvassa el Mr. Lowndes első öt érvét a finomsági standard fenntartása mellett, melyet a Jelentés 29., 30., 31. és 32. oldalán talál. És ha Mr. Lowndes újra fontolóra venné, mi vonatkozik ebből a súlyra, és abból milyen irányú következtetések vonhatók le, talán nem gondolja majd annyira meglepőnek, hogy mások és magam számára ebből kitűnő érvek fakadtak az ellen, hogy az adott névérték mellett kevesebb ezüstöt tartalmazzanak az érméink, bárhogyan valósuljon is meg ez a csökkentés.

Az, amit Mr. Lowndes az arany érmékről mond (88. o. stb.) igen ésszerűnek tűnik a számomra is, és teljesen egyetértek vele, attól eltekintve, hogy nem gondolom, hogy az arany az ezüsthöz viszonyítva harmadával drágult volna Angliában, ami a következőképpen mutatható ki. Egy guinea öt penny és kilenc gran súlyosságú, azaz százhuszonkilenc gran, a font sterling pedig ezernyolcszáz-hatvan gran súlyú; a húsz shilling árfolyamú guinea átváltása tehát százhuszonkilenc az ezernyolcszáz-hatvanhoz, azaz (kb.) egy a tizennégy és félhez.

A huszonkét shillingnyi árfolyamú guinea átváltása százhuszonkilenc a kétezer-negyvenkettőhöz, azaz (kb.) egy a tizenhathoz.

Egy guinea harminc shillingért eszerint százhuszonkilenc a kétezer-hétszáz-nyolcvannégyhez, azaz megközelítőleg egy a huszonegy és félhez.

Aki tehát egy guineáért húsz shilling vert pénzt kap, azzal ezernyolcszázhatvan gran standard ezüsthöz jutott százhuszonkilenc gran standard aranyáért cserébe, tizennégy és fél az egyhez arányban cserélt.

Aki huszonkét shilling vert pénzért ad egy guineát, kétezer-negyvenkét grand standard ezüstöt kapott százhuszonkilenc gran standard aranyért, tehát tizenhatot az egyért.

Aki harminc shilling vert pénzt kap a guineáért, kétezer-hétszáznyolcvannégy gran standard ezüstre cserélt el százhuszonkilenc gran aranyat, tehát huszonegy és fél az egyhez arányban.

Ugyanakkor (a múlt nyár közepén végzett vizsgálatok szerint) a jelenleg forgalomban lévő pénz Mr. Lowndes számításai szerint (108. o.) standard súlyuk felét nyomják, és minthogy a helyzet azóta sem változott, nyilvánvaló, hogy aki harminc shillinget kap körülnyírt pénzünkből egy guineáért, az csak ezerháromszázkilencvenkét gran standard ezüsthöz jutott százhuszonkilenc gran aranyért cserébe, tehát csak tíz és háromnegyedszer annyi ezüsthöz, mint aranyhoz.

Nem törekedtem az arányok lehető legpontosabb megítélésére ezek során a számítások során, minthogy erre a jelen esetben nincs is szükség, a fenti számok világosan mutatják a guinea értékének különbségét e néhány árfolyam mellett.

Ha igaz, amit itt állítok, tehát hogy aki harminc shillinget kap jelenlegi, körülnyírt pénzünkben egy guineáért, az nem egész tizenegy gran ezüsthöz jutott egy gran aranyért, miközben az arany árfolyama az ezüsthöz képest minden környező országban tizenöt körüli az egyhez, ami harmadával magasabb, felmerülhet hát a kérdés, hogyan lehetséges, hogy a külföldiek és mások arannyal fizetnek, noha itt nem kapnak érte annyi ezüstöt cserébe, mint ahogy más országokban. Ennek oka szemmel láthatóan az, hogy aranyukat itt nem ezüstre, hanem árucikkeinkre cserélik, így csak áruink adásvétele és minden más szerződés bonyolódik fontban, shillingben és pennyben, körülnyírt pénzünk tehát az országban marad (ahol vele csak, mint forgalomban lévő pénz számolnak), ahol jog szerinti értékének egy részét megőrzi, miközben jogi szerződéseket elégítenek vele ki úgy, mintha törvényes súlyú pénzről lenne szó. Mindaddig, amíg az uralkodó adófizetés céljából, a földbirtokosok járadékként elfogadják, nem meglepő, hogy a paraszt és a bérlő is ezt kapja cserébe az árucikkeiért, mindez pedig talán jól is működne, ha a pénzünket és az áruforgalmat csak magunk között bonyolítanánk, és nem volna szükséges kereskednünk a világ más részeivel. A veszteség ugyanis abból fakad, hogy amikor a külföldieknek aranyat kell idehozniuk, hogy azzal fizessenek árucikkeinkért harminc shillinges guinea árfolyamon, noha a guineában lévő arany mennyisége annyi, hogy az a tengerentúlon nem ér húsz shillingnyi ezüstöt, vagyis százhuszonhatot a mi törvény szerinti súlyú, vert pennynkből, ekképpen az áruinkért történő fizetéssel Anglia elveszíti minden így eladott árucikke értékének közel egyharmadát. Olyan ez, mintha minden külföldi a tengerentúlon vert, körülnyírt pénzzel fizetne, melyben harmadával kevesebb ezüst van, mint kellene, hogy legyen. Ezzel mindaddig elveszítjük kivitelünk harmadát, amíg a beáramló külföldi arany guineánként harminc shillinggel kerül kifizetésre. Hogy mindezt láthatóvá tegyük, elég valamelyest felvázolnunk a kereskedés e módját, hogy ne lehessen kétségünk az elszenvedett veszteséggel kapcsolatban.

Tegyük fel példának okáért, hogy egy bála holland vászon amott száznyolcvan uncia standard ezüstöt ér, míg egy bála gyapjúszövet nálunk ugyanúgy száznyolcvan unciát ér ugyanazon standard ezüstről: egyértelmű tehát, hogy a két bála pontosan ugyanolyan értékű. Mr. Lowndes azt állítja (88. o.), hogy ekkor a guineában lévő

arany (ha Spanyolországba, Itáliába, Nyugat-Afrikába vagy bárhová máshová viszik) nem ér annyi ezüstöt, mint amennyi húsz shillingünk standardjának megfelelné, tehát kevesebb volna az értéke az ezüsthöz képest, mint tizennégy és fél az egyhez. Úgy vélem, kijelenthető, hogy az arany árfolyama Hollandiában a közelmúltig egy a tizenöthöz, vagy ennél nem sokkal magasabb volt, figyelembe véve az arany holland standardját az ezüst standardjának arányában, mely tehát tizenötszörös vagy ennél valamelyest több. Húsz uncia standard aranyunkat, amennyit tehát negyvennégy és fél guinea tartalmaz, kell adnunk a bála holland vászonért, ha valaki aranyban, amott akarna fizetni. Ugyanakkor, ha ők itt egy bála gyapjúszövetet vesznek száznyolcvan uncia ezüstért, ami negyvennyolc font sterlingnek felel meg, és ezért harminc shilling árfolyamon arannyal akarnak fizetni, harminckettő guineát fognak adni érte. Ugyanígy minden árun, amit a tengereken túlra adunk el behozott aranyért, amiből guineát vernek, hacsak nem emeli tulajdonosa az árukat egyharmadával a vert pénzben forgalmazott javakhoz képest, a negyvennégy és félből tizenketőt veszítünk el, ami közel egyharmad.

Ez a veszteség teljes egészében a fizetéskor használt körünyírt pénznek tudható be. És ez a veszteség elkerülhetetlenül sújtani fog minket mindaddig, amíg a körünyírt pénz forgalomban marad. Anglia megfosztása az általunk eladott árucikkek közel egyharmadának értékétől folytatódik majd mindaddig, amíg az emberek inkább elfogadják a guineát harminc shillingért, mint az ezüstpénzt (más lehetőség híján), ami a felét sem éri annak, amennyiért elfogadják. Mégis, e körünyírt pénz minden hibája ellenére, és bármennyire vonakodnak is az emberek, hogy azt elfogadják, elég hiteles marad mindaddig, amíg a fémművesek és a bankárok elfogadják, márpedig el fogják fogadni, amíg előnyösen tudják továbbadni az uralkodónak, és joggal remélhetik, hogy végül, amikor már nem terem belőle több, hanem majd mind visszahívják, a kezükön lévő pénz értékvesztettségének semmiféle terhe nem hullik majd vissza rájuk, hiszen annyi éven át kereskedtek vele, éppen körünyírt volta miatt kezeik között átfutott a királyság minden készpénze, melyből haszonra tehetek szert. Azt állítom, hogy bármilyen káros is a csorbított pénz, örökké fel fog bukkanni, amíg a király bevételezi, mindenfajta bankárok és végezetül az államkincstár elfogadja azt. Azok, akik nem fogadják el a körünyírt pénzt, mintsem hogy szükségük szerint nem áll módjukban, mindaddig, míg látják, hogy az államkincstár ilyen mértékben elfogadja azt, és a bank valamint a fémművesek is átveszik, és cserébe hitelt nyújtanak, nem kell, hogy többet tartsanak belőle, mint szeretnének. Ebben a helyzetben, amíg az államkincstár elfogadja a körünyírt pénzt, nem látom annak a módját, ahogyan azt ki lehetne küszöbölni. Azt a fél koronát, amely az államkincstárba kerülhet, senki nem fogja visszautasítani, amíg úgy hiszi, hogy maga, vagy mások is odajuttathatják, illetve valaki csak akkor tud kereskedni, és akkor tudják őt kifizetni, ha elfogadja. Mindaddig tehát, amíg az államkincstár nyitva áll a körünyírt pénz számára, az forgalomban lesz, és amíg ez így van, a körünyírók is tevékenykednek tovább, ráadásul az a lehetőség, ami ennél fogva a külföldiek számára fennáll, hogy tehát körünyírt pénzzel fizessenek ki minket (ahogyan azt a szomszédjaik Portugáliával tették), könnyű belátnunk, fennmarad, és ezzel áruinkat és törvényes súlyú pénzünket ötven százalékos vagy még magasabb haszonnal hagyjuk kivinni.

Feltételezem, a király a körünyírt pénzt az érmék fele résznyi vagy háromnegyed résznyi veszteségével fogadja be az államkincstárba, és veri őket újra érmévé.

Ha tehát mindet befogadja, bármennyire körünyírt legyen is, úgy gondolom, a körünyírók nem finnyáskodnak majd annak több mint felét lefaragni. Figyelemre méltó lelkiismeretesség dolgozik bennük, amellyel ismereteim szerint semmi nem állítható párhuzamba, ha arról van szó, hogy jelenlegi hasznuknál még többet szerezzenek, így ha hat pennynyi ezüst kell ahhoz, hogy a félkoronát a pecsét láthatóságával még éppen elfogadják, nem hagynak benne hét pennynyi ezüstöt sem, vajon ha őfelsége újravereti ezeket az érméket a standard súly szerint, és kifizeti azt a bankároknak, fémműveseknek és másoknak, vajon hát mi lesz ezek sorsa? Vagy felhalmozzák annak érdekében, hogy a körünyírt pénztől megszabaduljanak, és senki sem találkozik majd megfelelő súlyú érméssel, amíg a könnyű forgalomban marad, és külföldre sem kerülnek ezek a pénzek, amíg van csorba, amivel fizetni lehet, azok pedig, akiknél csorbított pénz van, és inkább az új pénzt tartanák, ügyes alkuk révén, vagy kölcsönzéssel, bármilyen kamaton, megszerzik majd azoktól, akik hajlandók kiadni a kezükből a megfelelő súlyú pénzt. Amíg ez kitart, az új pénz, bármennyit is vernek belőle, nem fog feltűnni külföldön, vagy ha mégis, úgy nehezen fogja majd elkerülni, hogy a körünyírók és a pénzverők kezébe kerülve munkálkodásuk nyomán ötven, hatvan, hetven vagy tudom is én, mekkora haszonnal kerüljenek végül a többi körünyírt pénzzel együtt beszolgáltatásra az államkincstárba. Úgy vélem, ennyi elég, hogy eloszlassam a reményeket, miszerint a megfelelő súlyú pénz a fizetésekben is megjelenik majd mindaddig, amíg a körünyírt is forgalomban van. Még ehhez tartozik, hogy a behozott, túlértékelt arany úgy söpri majd ki onnan, hogy nem győzik majd verni, hiszen a körünyírt érmék magasan, a korábbi értékük felett tartják a guineák árfolyamát. Ilyen képet mutat tehát pénzforgalmunk mindaddig, amíg a körünyírt pénz szabadon forgalomban maradhat. Ha pedig elegendő körünyírt pénz kerül felhalmozásra itthon és külföldön, ami igen-csak jogos feltételezés (annál is inkább, minthogy a kereskedelem ma már annyira elterjedt, és oly régóta nagy előnnyel űzött, szinte veszély nélkül, lévén a csekély ilyen eset eltörpül az előnyök nagy számához képest, magától értetődő tehát a benne való részvételünk, ennek előnyei Anglia számára oly ismertek és bizonyosak), nem egyértelmű számomra, hogy rövidesen hogyan lesz Angliában pénzünk és hogyan lesznek javaink, ha a körünyírást nem állítjuk meg azonnal. És hogyan szüntethető meg a körünyírás, ha nem közvetlen, feltétel nélküli teljes betiltásával, minek következtében tilos volna bármilyen körünyírt pénzt kifizetni, vagy súlyán felül továbbadni, ilyen intézkedést magam is szívesen tapasztalnék. A körünyírás olyan lék, mely a közelmúltban sokkal inkább hozzájárult elsüllyesztésünkhöz, mint minden ellenségünk ereje valaha képes volna. Olyan ez, mint a partfalon megjelenő hasadás, mely csak tágul és tágul, míg meg nem állítjuk. Bocsássák meg ijedős természetemnek, ha megrémít a gondolat, hogy a körünyírt pénz akár egy perccel tovább is forgalomban marad bármely más értéken, mint a jog szerinti nyersezüsté. Ennél fogva semmi sem helyesebb és indokoltabb, és érdemel mélyebb megfontolást annál, mint amit Mr. Lowndes a következőkben állít (90. o.).

Ha bárki meg kívánná ismerni a pénzverés kalapáccsal és hengereléssel történő különböző módjait, Mr. Lowndes pontos leírásából mindkettőről tájékozódhat a második általános tétele alatt: ahol emellett a körünyírt pénz mennyiségére és a hiányzó ezüstre vonatkozó legvalószínűbb becslést is fellelhetjük, továbbá egy (minden korábbinál pontosabb) jegyzéket találhatunk arról, milyen ezüstpénzeket

verték Erzsébet királyné, I. Jakab király és I. Károly király uralkodása idején. Egyetlen dolgot kell itt említenem, mivel Mr. Lowndes is e tételben tesz róla említést (100. o.), ez pedig az érmék beolvasztása, erre vonatkozóan az alábbi szerény kérdéseket szeretném hozzá intézni:

1. Vajon a rúdezüst nem más, mint pusztán ezüst, melynek megmunkálása nem képvisel értéket?
2. Vajon ez a megmunkálás ingyen történik, nem képviselt és nem is képviselhet értéket?
3. Vajon eközben a verdénkben tulajdonosoknak mindenféle költség nélkül vert pénzünk képviselhet-e bármiféle értéket a nyersezüstön túl?
4. Vajon amíg érméink nem képviselnek többletértéket a nyersezüsthez képest, az ötvösök és mások, akiknek szintén szükségük van standard ezüstre, nem fogják-e igénybe venni a verde szívélyes, igényeikhez igazodó ingyenes munkáját az olvasztáshoz ahelyett, hogy maguk bajlódnának az olvasztással, vegyítéssel, és az ezüst előkészítésével saját céljaik érdekében?
5. Vajon az egyetlen ellenszer ezen önkényeskedésre az érme beolvasztásának büntetése, ha máshogy nem, úgy, hogy a tulajdonosok a tizenhat és fél penny felét, tehát fontonként egy troyt ki kell, hogy fizessenek azért az éremverésért, amit a király jelenleg egészében áll.
6. Vajon ezáltal az érmékben lévő ezüst nem lesz-e értékesebb a standard rúdezüstnél, így védve meg azt a könnyelmű beolvasztástól abban a helyzetben, amikor majd kereskedelmünk többlete nyomán ezüsthöz jutunk, ami itt is fog maradni? Addig azonban felesleges az érméink megőrzésén gondolkodnunk, ennél fogva a törvény megváltoztatására sincsen ok.
7. Vajon meggátolhatja-e bármilyen törvény vagy büntetés érméink kivitelét, ha tengerentúli adósságaink nyomán erre szerződés kötelez?
8. Vajon jelent-e bármiféle különbséget Anglia számára, hogy ezeket rúdezüstbe olvasztva vagy pénzérmék formájában viszik ki?
9. Vajon amíg a helyzet megköveteli, és a kereskedelem igénye szükségessé teszi a kivitel, nem lesz-e mindig beolvasztva a kivitel kényelme miatt, mindaddig, amíg törvény tiltja a pénzérmék kivitelét?
10. Vajon az érme és a rúdezüst standardja nem lesz-e rögvest azonos értékű, amint a pénzérmék kivitelének tilalma megszűnik?
11. Vajon kerülne-e egy unciával is több ezüst kivitelre, ha megszűnne a tilalom?
12. Vajon nem lesz-e az érméinkbe foglalt ezüst egy kicsivel kevésbé értékes a rúdezüstnél mindaddig, amíg kivitel tilalma hatályban van, és a külföldi árucikkek fogyasztása, amiért amott a mieink fizetnek, szükségessé teszi az ezüst kivitelét? És ha igen, ebben a helyzetben növeljük akár a pénzt tetszőleges gyakorisággal és mértékben, az érmékbe foglalt ezüst sosem lesz olyan kívánatos, mint a rúdezüst, ahogyan ezt Mr. Lowndes is kifejezésre juttatja (100. o.)?

Ha számításba vesszük tehát azokat a hátrányokat és károkat, amelyeket a csorbított pénz törvényes névértéken való forgalma miatt kell elszenvednünk, mi sem helyesebb és józanabb belátás, és bír nagyobb súllyal, mint amit Mr. Lowndes harmadik általános tételében mond, amellyel teljességgel egyetértek, kivéve azokat a részeket, ahol a pénz egyötödével történő emelésére alapoz. Ahhoz, amit a 144. oldalon mond a törvényes súlyú pénzünktől való megfosztással kapcsolatban, amit

az emberek felhalmoznak azzal a szándékkal, hogy az abban lévő ezüst nagyobb hasznot hajt majd a számukra, mint, ha kamatra kölcsönadnák, Elköltenék vagy kereskednének vele, annyit kívánok csak hozzátenni, hogy a pénz felhalmozói többségükben jobb üzletet kötnek azzal, hogy félreteszik a törvényes pénzt, mint, ha engednék azt külföldre kiáramlani. Mivel ez azzal jár, hogy minden forgalomban lévő érme könnyű, körülnyírt és ennél fogva kockázatos pénz lesz, ez mind majd azok kezében folyik össze, akik hitelt érdemlő váltókat bocsátanak ki, és azokkal kedvük szerint tudnak kereskedni, miközben mások szűkölködni fognak (alapvető igényeiken túl) a kereskedésben, és megragadnak jelenlegi helyzetükben.

Abban, amit a 114. oldalon állít, miszerint nem valószínű, hogy a törvényes pénz túl hamar elterjedne külföldön anélkül, hogy emelnénk az értékét, és újraVERNÉNK a körülnyírt érméket, egyet tudok érteni, ha ekképpen kerül átfogalmazásra: a körülnyírt érmék újraVERÉSE nélkül, és anélkül, hogy eközben azok a saját súlyukon kerüljenek átadásra. Mivel szerény véleményem ennek azonnali bevezetése tudja leghatékonyabban és leghamarabb elterjeszteni a törvényes pénzt, anélkül, hogy annak értékét növelnünk kellene, az ő elképzelése azonban több időt venne igénybe. Attól tartok, ha a körülnyírt pénzt nem szüntetjük be egyszer és mindenkorra, és hagyjuk, hogy az most bármiképpen névértékén forogjon, az helyrehozhatatlan károkat eredményez.

Mr. Lowndes negyedik általános tétele az ezüstérmék helyreállítása során bizonyos anyagi erőforrások figyelembe vételére és az ennek során alkalmazandó mód-szerekre tesz javaslatot.

Először is, e munkát olyan hamar véghez kell vinni, amennyire csak lehet, nemcsak azért, hogy elhárítsuk a körülnyírás által időközben okozott további károkat, hanem azért is, hogy az új pénz okozta hasznokat ne kelljen tovább nélkülöznünk, mihamarabb a nemzet szolgálatába állíthassuk.

Ezek, szerintem is nagyon helyes és szükséges célok, de úgy gondolom, ezeket a Mr. Lowndes által javasolt módszernél hamarabb is el lehetne érni azáltal, hogy a körülnyírt pénzt saját súlyán engedjük csak elfogadni. Ez ugyanis rögvEST véget vetne a körülnyírásnak, elkerülve minden további veszteséget. Továbbá, ez azonnal forgalomba állítaná a felhalmozott törvényes pénzt is, így hamarabb érvényesülnének a nemzet számára ezek az előnyök, mint bármely más módon. Ráadásul így az átmenet idejére megőrizhetjük a körülnyírt pénzt forgalomban a nemzet számára addig, amíg a Tower újra nem tudja verni mindet.

Második javaslata szerint a veszteségnek legalább a nagyobb részét a köznek kellene viselnie, és nem azon számos egyénnek, akik ellenségesen viszonyulnának a köz számára hasznos megújításhoz, ha a költséget ők mint magánszemélyek viselnék.

Egy, a körülnyírt pénzből hiányzó ezüst pótlására kivetett adót az egyének fizetnék meg: nekik kellene előteremteniük a kárt, akik között, ha nem is többségben lesznek, de biztosan számosan előfordulnak majd ártatlan egyének, de az, hogy inkább értelme van-e őket is megterhelnünk, mint, hogy azok kezébe adjuk az átváltást, akik hasznot húznak belőle, megfontolás tárgya. Szeretném jól megfontolni, a két eset közül melyikben lesznek többen, akik a veszedelmesen a megújítás ellen hangolódnak. De félek, hogy amint Mr. Lowndes eligazít minket (lásd 122. és 134. o.), mindenki előítéletekkel lesz a megújítás irányába, ha a pénztulajdonosoknak a

veszteség közel felét el kell szenvedniük körünyírt pénzük nyomán, továbbá mindenki más is osztozik a maradék teher megfizetésén, amelyet adó formájában kivetnek rájuk. Úgy hiszem, a helyzet anélkül is orvosolható, hogy bárki is veszteséget szenvedjen el. A legtöbb javaslat, amelyet a mindenkinél ott lévő körünyírt pénz megújítása kapcsán hallottam, késlelteti a megoldást, sőt azzal jár, hogy a körünyírás talán örökké itt marad velünk, attól tartok tehát, hogy az egyének ilyen áron való megóvása az egész folyamatot veszélyezteti. Ha ez szenvedéssel jár, akkor azt szükségképpen az egyének fogják viselni. Ez nem azt jelenti, hogy ki van zárva, hogy a körünyírt pénz birtokosai valamiféle kárpótlásban részesüljenek, ez biztosítható a számukra. A fő kérdés azonban nem az, hogy a becsületes állampolgároknak kell-e viselnie minden, a körünyírt pénzből fakadó terhet, azonnal, minden huzavona és adóbeli kártalanítás nélkül. Szerény véleményem szerint azonban a nemzet most leginkább abban érdekelt, hogy a körünyírás végre megszűnjék, és a megmaradó pénzürmék valós értékükön vegyenek részt a forgalomban, fenntartva ezzel a kereskedelmet, és szolgálva az emberek szükségleteinek kielégítését addig, amíg a megromgált érmék vissza nem kerülnek a verdébe, és ott törvényes, megfelelő alakra nem hozzák őket. Így tehát az lehet minden egyén ésszerű elvárása, hogy a lehető legrövidebb és legbiztosabb módon, a törvényesség és az egyenlőség elvét nem sértve kell cselekedni, hatásosan megszüntetve azt a veszedelmet, amely mindaddig, amíg fennáll, teljes erejével az általános romlás irányába hat.

Negyedik javaslat olyan, amellyel kapcsolatban nincs helye a féltékenykedésnek. Elismerem tehát, hogy helyes, ha van mód a megvalósítására.

Meglepődtem, amikor azzal találkoztam (124. o.), hogy senki, soha nem kötelezhető a továbbiakban arra, hogy elfogadjon jogos fizetségül bármilyen korábban vagy ezt követően körünyírt vagy károsított pénzt; valamint senki sem kínálhat vagy fogadhat el ilyen érméket fizetségül, csak valamiféle csekély, könnyen kikényszeríthető büntetés terhe mellett stb.

Mintha csak ma bárki is kényszerítve volna, hogy a körünyírt pénzt elfogadja jogos fizetségként, és mintha nem volna már ma is törvény arról, hogy szigorú büntetés jár azért, ha valaki körünyírt érméket kínál fizetségül.

Kétséges számomra, hogy a Towerbeli verde gondnoka és a pénz kibocsátója talál-e elég alkalmas és gyakorlott embert másik kilenc verdébe, amelyeket Anglia más részeiben állítanak üzembe négy hónapon belül, ahogyan azt Mr. Lowndes javasolja (127. o.). Ezen kívül, Mr. Lowndes azt mondja (96. o.), hogy a gépek, amelyek a betűket ütik a nagyobb ezüstérmék karimájára, valamint megjelölik a további érméket is erezetes díszítéssel, titokban végzik majd a megmunkálást. Ez csakugyan nagyszerű védelmet jelentene a pénzhamisítással, valamint a pénz körünyírásával szemben, ezért érdemes azt igen csak titokban tartani, ahogyan azt eddig is tettük. De hogy ez hogyan valószínűsíthető meg, ha a pénz verése kilenc másik, különböző országrészekben felállított verdében is megindul, nehezen képzelhető el. Végezetül, talán néhányan megértették, milyen káros következményekkel járna, ha ennyien kitanulnák és úznák a pénzverés mesterségét, majd rövid idő után, amint csak tehetik, képességeik birtokában önmaguk próbálnák meg úzni az ipart.

A negyedik elv egy intézkedést fogalmaz meg (136. o.), amely megelőzné, hogy a ravasz kereskedők kigyűjtsék a súlyosabb érméket a csorbított darabok közül,

mindez ugyan nagyfokú éleselméjűséget és előrelátást mutat, pontos számításokon alapul, és a helyzethez képest a lehető legjobb elgondolás, ugyanakkor attól félek, túlságosan nehezen megfogható az ország lakóinak értelme és cselekedetei szempontjából, legtöbbször ugyanis ezekben az ügyekben meglehetősen lomhasággal viselkednek, és többnyire csak kis összegű pénzt tart magánál, továbbá mértani ismeretei is szegényesek ahhoz, hogy úgy döntsön, a körülnyírt pénzt megpróbálja hozzáigazítani az elvárt súlyhoz, így alig hiszem, hogy megértenék mindezt. A körülnyírók azonban ügyeltek és ügyelni is fognak erre, így az intézkedésre nincs is igazán nagy szükség.

Befejezésül ígérem, hogy nem hozakodom elő újra annak csekély értelmével, miért kellene jelenlegi, törvényes pénzünket finomságában, súlyában és értékében megváltoztatni. Úgy tartom, hogy ez a legjobb mód a pénzhamisítással, a pénz tartalmának meghamisításával és mindenfajta csalárd értékcsökkentéssel szemben minden vert érme esetében. Mindez igazodik a törvényes kifizetésekhez, kiszámításokhoz, számadási módokhoz, melyeken új érméink keresztülmennek: a névérték emelése azonban sem az értékét nem emeli, sem a belőle felhalmozott mennyiséget nem igazítja ki a lehetőségeinkkel, valamint egy gran ezüsttel többet nem hoz Angliába, vagy akár egy farthing előnye sem származik belőle a köznek. Mindez csak a király és számos alattvalójának becsapása és összezavarása, amely kiteszi a királyságot a teljes újraverés felesleges költségeinek, mind a törvényes, mind a körülnyírt pénz esetében.

Ha azt kell vállalnom, hogy ezzel szemben új javaslatot fogalmazzak meg, szerényen azt indítványoznám, hogy mivel a piac és a kiskereskedelem a hatpennyknél kisebb címleteket igényelne, amelyre megfelelne a négy pennys, a négy és fél penny és az öt penny, melyekből verni kellene. Ezek az aprópénzek alkalmasak volnának a törtekkel való számításra hat penny és egy farthing között, így kielégítenék a kis címletek iránti keresletet, amelyekből, úgy hiszem, senki nem talál soha eleget, hogy a szükséges kis kifizetéseket azzal lebonyolíthassa. Vagy azért, mert sosem vertek belőlük elegendő mennyiségűt, vagy pedig azért, mert kicsinyiségük miatt hajlamosabbak kézen-közön elveszni, netalán mert igen gyakran gyermekek kezeibe kerülnek, ők pedig elveszítik vagy félrerakják; bármi is legyen az oka, folytonos kereslet van irántuk, melyet, ha a kis érméket kísérő kényelmetlenségek nélkül szeretnénk kielégíteni, arra a javasolt címletek szerény nézetem szerint megoldást jelenthetnek.

Ha tehát alkalmas erre a célra, hogy négypennyst, négy és fél pennyst és öt pennyst veressünk, felteszem, kívánatos lenne, hogy megkülönböztessük azt a hatpennystől, és őket magukat is egymástól, egy mély és nyilvánvaló különbségtétellel a lepecsételésben mindkét oldalon, hogy elkerülhessük a hibákat és az idővesztéget a pénz összeszámolása során. A négy és fél penny a rányomott hárfa révén már jelenleg is rendelkezik ezzel a különbségtétellel, amelyet indokolt megtartanunk; az ötpennyn pedig legyenek tollak, a négypennysen a IV jelzés a hátoldalon, a másik oldalán pedig mindegyikük viselje az uralkodó arcképét, rajta a koronával, jelezvén ugyanakkor ezen az oldalon is, hogy ezek az érmék a hat penny alá tartozók közül valók, továbbá pedig ezen az oldalon mindegyikükön legyen egy az érméket egymástól megkülönböztető jelzés is: úgy, mint az ötpennyn a V jelzés, a négy és félpennyn kis hárfá, a négypennyn pedig semmi.

Ezek, vagy bármely jobb megkülönböztetés, amelyet Őfelsége elrendel, egy nagyobb összegű kifizetésben véletlenül elkeveredve könnyedén azonosíthatókká teszik őket, hisz nem erre vannak tervezve.

Így hát a tőlem telhető legnagyobb rövidséggel és tisztasággal eleget tettem annak, amit Mr. Lowndes jelentése nyomdába adásának céljaként hangoztatott, az ő szavaival: bárki, aki hasonló természetű ügyeket fontolóra vesz, írja meg a gondolatait (ha teheti), hogy azzal is tovább finomítsa azt a tervezetet, amelynek felvázolása itt célokom volt, hogy az még alkalmasabb legyen a köz szolgálatára. Be kell vallanom, hogy megfontolásaim nyomán számos gondolatom támadt ezekkel az ügyekkel kapcsolatban, amelyek ugyancsak ellentétesek Mr. Lowndes nézeteivel: ám korántsem annak a vágya vezérelt, hogy ellent mondjak neki, és vitába szálljak valakivel, akit mint végtelenül udvarias embert ismertem meg, és igen nagyra becsülök, hiszen e fenti gondolataim a pénz értékének növeléséről idestova három éve jelentek meg nyomtatásban. Minden, amit neki válaszul itt megtárgyaltam, az akkori elvek alkalmazása és folytatólagos kifejtése kiváltképp Mr. Lowndes azóta megjelent érveire reagálva, ennek nyomán bárki megítélheti, mik volnának a következményei, ha pénzünket a javaslata szerint megváltoztatnánk, ez nézetem szerint az egyetlen módja, hogy tervezetét a köz szolgálatára még alkalmasabbá alakítsuk.

**FORDÍTOTTA MERÉNYI M. MIKLÓS–MOLNÁR GÁBOR
A FORDÍTÁST ELLENŐRIZTE HORVÁTH LÁSZLÓ**